Els castanyers moren a l'Albera

L'arbre malviu i les plagues i la sequera l'acabaran expulsant de la muntanya de Requesens, d'on no és autòcton

Els castanyers moren a l'Albera

A punt de girar l'últim revolt abans d'enfilar la recta final fins al veïnat de Requesens, es dibuixa un escenari desolador. Els «esquelets» de castanyers s'han multiplicat. Falta menys d'un mes per Tots Sants, quan la castanya es transforma en la protagonista de la celebració, i a l'espècie li ha sortit un nou enemic, que amenaça de fer-la desaparèixer.

L'espècie suma més de 30 anys lluitant contra el xancre, i només una dècada que compta amb l'ajuda de l'home. És una malaltia causada pel fong Cryphonectria parasitica, i que asseca les branques dels exemplars. Però des del 2012 s'hi afegeix una nova amenaça: la vespeta del castanyer.

La situació posa en perill aquests arbres que poblen unes 400 hectàrees del Paratge Natural de l'Albera a l'Alt Empordà i on l'actuació per resoldre-ho suposa un greuge comparatiu respecte a la resta de Catalunya. Els castanyers no són autòctons de la zona, però ja es consideren naturalitzats. Segons matisa Carlos Colinas, investigador del Centre Tecnològic Forestal de Catalunya (CTFC) i professor de la Universitat de Lleida, «hi van arribar en època romana o fins i tot abans», mentre que des del Paratge Natural de l'Albera també s'apunta que n'hi ha de plantats fa dècades per explotar-ne la fusta i el fruit.

Aquests últims es concentren sobretot a la muntanya de Requesens, on any rere any les ombres dels castanyers tendeixen a desaparèixer i en el seu lloc s'hi obren pas les clarianes.

Els castanyers ja formen part del paisatge de l'Albera, tot i que ja no se n'obtingui un benefici econòmic directe. Des de la direcció del Paratge Natural de l'Albera es treu ferro a l'assumpte: «Els castanyers es van plantar a Requesens fa 50 anys i si moren, seran substituïts per arbres autòctons com el roure. No és una catàstrofe», s'apunta. Tot i que el fong no és mortal en si mateix -pot conviure a les branquetes- el castanyer queda debilitat i és probable que acabi morint. L'Alt Empordà no té la situació òptima pel castanyer», asseguren fonts tècniques del Departament d'Agricultura. A més, el nivell d'afectació varia en un costat i altre de la frontera: a la zona francesa l'expansió del xancre està alentida, però a la vessant sud és més alta.

«Els castanyers no estan sentenciats a mort», assegura Colinas. Hi ha punts com ara a Prades (Tarragonès), on se n'han pogut salvar, com a mínim, 360 exemplars, però al Paratge Natural de l'Albera la deixadesa dels propietaris forestals i la pèrdua de valor en el mercat és un punt negatiu a l'hora de prioritzar les intervencions, diu.

Contra el que es pugui pensar, si els castanyers de l'Albera estan malalts, no representen un perill, de bones a primeres, per als exemplars ja recuperats, «però depèn dels grups de compatibilitat vegetativa als quals pertanyin els fongs. Si són grups nous poden utilitzar les Alberes de pont per passar als castanyers del sud», matisa Colinas.

Cap de les fonts consultades ha xifrat les hectàrees d'arbres malalts a Catalunya, però el 2005, quan només patien el xancre, les dades d'Agricultura apuntaven a un 60% dels castanyers danyats. Ara té un nou agreujant: el canvi climàtic.

La sequera i les plagues debiliten els exemplars i la suma de tot plegat, segons el cap de Sanitat Vegetal, Jordi Giné, acabarà amb una espècie que ja no és productiva. «Es van plantar perquè eren rendibles, però ara no té mercat», assegura Giné, qui apunta que els esforços es focalitzen en la lluita de plagues i malalties d'espècies productives econòmicament.

Tot i que «ens hem despertat tard», diu el professor i investigador Carlos Colinas, de solucions n'hi ha. L'única que ha tingut resultat contra el xancre és la inoculació d'un virus als arbres malalts que ataca directament el fong. El Centre Tecnològic Forestal de Catalunya va impulsar l'any 2011, juntament amb el Departament d'Agricultura, un pla per pal·liar els efectes del xancre que ha sigut exitós «en el 90% de les zones on es va dur a terme». El pla va obviar gran part de l'Alt Empordà, on només es va actuar sobre una petita zona de Maçanet de Cabrenys, confirma Sanitat Vegetal. La mesura, consistent en la visita de parcel·les afectades pel xancre, el recull de mostres i els tractaments biològics i el seguiment d'inoculacions han permès controlar-ho.

Es van detectar soques del fong menys afectades que la resta, anomenades «hipovirulentes» amb una expansió del fong més lenta, per la qual cosa l'arbre tenia temps de defensar-se i arribar a aturar la malaltia. Més tard s'ha vist que la causa és un virus que ataca el fong, per tant la solució que s'hi ha trobat és propagar aquest hipovirus als castanyers malalts, que ataqui el fong i que l'arbre se salvi.

En el cas de la vespeta, també es prioritza la lluita biològica amb l'insecte Torymus sinensi, un depredador i que s'estaria estudiant deixar-ne anar al Montseny, però ni una paraula de l'Albera.

De solucions n'hi ha, només és qüestió d'aplicar-les amb la voluntat de conservar una espècie que, tot i no ser gaire valorada en el mercat -s'ha substituït per altres materials d'importació-, enriqueix els boscos, més enllà de les nostres butxaques.

Font del document:
http://www.diaridegirona.cat/alt-emporda/2017/10/08/castanyers-moren-lalbera/871801.html?utm_source=rss